

розгляду їх збалансованості та спрямованості на забезпечення належних умов реалізації інновацій в економіці України.

Література

1. Бажал Ю. М. Інвестиційні ресурси та пріоритетні напрями інноваційного розвитку / Ю.М. Бажал, І.В. Одотюк // В кн.: Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця. — К.: Ін-т екон. прогноз. Фенікс, 2003. С. 684—694.
2. Інвестологія: наука про інвестування : навч. посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. — К.: Атака, 2007. — 264 с.
3. Инновационный менеджмент. Концепции, многоуровневые стратегии и механизмы инновационного развития / Аньшин В.М., Дагаев А.А. и др. — 3-е изд., пер. и доп. — М.: Дело, 2007. — 584 с.
4. Кіряков Д.І. Інтелектуальний потенціал компаній: досвід емпіричного дослідження / Д.І. Кіряков, М.Є. Кірякова // Реформування економіки України: стан та перспективи. Зб. Матер. VI Міжнародн. наук.-практ. конф. — К.: МІБО КНЕУ, 2011. — с.94-97.
5. Одотюк І.В. Технологічна структура промисловості України: реалії та перспективи розвитку / І.В. Одотюк. — К., 2009. — 304 с.
6. Семиноженко В.П. Структурна революція в економіці як категоричний імператив сучасної політики України. Інновації: проблеми науки і практики : монографія / В.П. Семиноженко. — Х.: Вид-во ІНЖЕК. — 2006. — С. 9-26.
7. Статистичний щорічник України за 2010 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
8. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiyaUkr.doc>.
9. Черваньов Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України : монографія / Д.М. Черваньов, Л.І. Нейкова. — К.: Т-во "Знання", КОО, 1999. — 514 с.
10. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2011 // [Режим доступу: <http://www.oecd.org/sti/oecdsciencetechnologyandindustryscoreboard2011innovationandgrowthknowledgeeconomies.htm#toc>]

УДК 631.173

Добіжа Н.В.,
к.е.н., доцент кафедри „Фінанси і кредит”
Вінницького інституту економіки ТНЕУ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОНОВЛЕННІ ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Постановка проблеми. В умовах економічної кризи, яка зараз має місце в аграрній сфері, активізація інвестицій в основний капітал галузі можлива тільки за умови інтенсивного розвитку виробництва, що в свою чергу вимагає прогнозування інвестиційної діяльності у відповідності з ринковими відносинами. Активізація інвестиційних процесів потребує здійснення заходів, перш за все, на державному рівні, відпрацювання механізмів регулювання ресурсних джерел в народному господарстві шляхом кредитування щодо придбання технічних засобів і їх оновлення. Особливо це актуально нині, коли в більшості сільськогосподарських підприємств внаслідок збитковості виробництва з року в рік відбувається постійне зменшення власних коштів. Тому, саме від ефективності інвестиційної політики на рівні держави залежить і технічне оснащення кожного господарства і, відповідно, стан виробництва в галузі загалом, відтворення якої має відбуватися на основі розширеного оновлення технічного потенціалу.

Становлення ринкових відносин в аграрному секторі України, поява господарських структур різних форм господарювання вносять суттєві зміни до технічної політики держави, а це вимагає впровадження в систему технічних відносин нових підходів до формування інвестиційних джерел та оцінки ефективності їх використання.

Активізація інвестиційної діяльності за рахунок внутрішніх резервів сільськогосподарських підприємств, державних і міждержавних інвестицій на взаємній основі залишається і понині актуальними, окремі з яких продовжують бути дискусійними як в наукових колах, так і на практиці. Зокрема, продовжує ще існувати висновок, що науково обґрунтованих методів управління

інвестиційними процесами господарської діяльності в агропромисловому виробництві не існує, з яким можна погодитись, але ж не повністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою шляхів покращення інвестиційної привабливості аграрного сектору займаються такі провідні науковці як: О.Тарасова, Т.Арбузова, В.Андрійчук, Б.Губський, С.Дусановський, А.Єпіфанов, І.Сало, В.Касянюк, М.Кісіль та ін. Однак, зважаючи на невірність основних проблем, дане питання потребує подальшого розгляду.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо зростання технічної забезпеченості сільськогосподарського виробництва через спрямування інвестицій на комплексне оновлення виробничо-технічного потенціалу.

У статті акцентується увага на реаліях інвестиційного стану в оновленні технічного потенціалу сільськогосподарських підприємств, впливу на нього державної політики та цінового механізму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до даних Державної служби статистики України, обсяг прямих іноземних інвестицій в сільське господарство України під час реформування земельних відносин в 1997-2003 роках становив лише 206 млн. доларів США. Штучне подрібнення земельних масивів та реструктуризація підприємств стали основними факторами, що зумовили незацікавленість інвесторів в аграрній галузі України в 90-ті роки. Натомість стабілізація економічних і фінансових умов роботи в галузі сприяла збільшенню сальдо ПІІ в аграрну галузь України до 834 млн. доларів США протягом 2004-2011 років [8].

Аналогічною є динаміка інвестицій в основні засоби в галузі, адже цей показник можна сприймати як оцінку зацікавленості внутрішніх інвесторів. Так, відразу після закінчення періоду земельних реформ об'єми інвестицій в основні засоби в аграрній галузі в 2004 році склали лише 3,38 млрд. грн. (в 2010 році даний показник становив 12,23 млрд. грн.). Починаючи ж з 2005 року, річні темпи приросту інвестицій в основні засоби в середньому були на рівні 30%, а в окремі роки досягали 77%. Всього за період 2005-2011 років було інвестовано в основні засоби 60,35 млрд. грн. Безперечно, що нарощування інвестицій в галузь на фоні розвитку зовнішньоекономічної діяльності повинно супроводжуватися їх віддачею (окупністю). Як показує аналіз, саме такого впливу в загальному виразі вони поки що не забезпечують (табл. 1).

Таблиця 1

Індекси інвестицій в основний капітал та ефективність виробництва в сільськогосподарських підприємствах України за 2001 – 2011 роки

(% до попереднього року)

Показник	Рік					
	2001	2005	2007	2009	2010	2011
Інвестиції в основний капітал (сільське господарство, мисливство та лісове господарство)	153,3	125,8	133,9	118,4	142,3	49,8
Основні засоби в сільському господарстві – всього (у фактичних цінах)	99,6	102,8	98,6	105,7	108,2	105,2
У тому числі: машини, обладнання і транспортні засоби	100,0	115,1	109,9	117,5	119,8	120,3
Валова продукція (в порівняльних цінах 2005 р.)	100,0	102,7	109,5	95,8	135,1	95,6
Прибуток (+), збиток (-) від реалізації продукції	...	97,7	50,3	66,1	131,0	130,4

Розраховано за даними: [6], [7].

Із показників табл. 1 простежується не завжди прямий взаємозв'язок між інвестиційними факторами оновлення технічного парку та валовим виробництвом сільськогосподарської продукції. У нашому прикладі він помітно проявився тільки у 2010 році, що дало можливість отримати відповідно і найбільший прибуток від реалізації продукції. Проте вже зараз можна констатувати, що інвестиційні процеси в сільському господарстві поступово набувають руйнівного характеру.

Основну увагу у формуванні інвестиційної політики на рівні держави слід приділити розробці більш чіткого механізму надання інвестицій, який дасть можливість залучати як вітчизняний, так і іноземний капітал за принципом їх найбільш раціональної взаємодії з наявним технічним потенціалом, продуктивними силами та виробничими відносинами. Поновлення технічних ресурсів та його кредитування має бути зорієнтованим на кінцевий результат. Основним критерієм повинно бути одержання максимуму доходу, що ґрунтуватиметься на системі організаційних, економічних, управлінських, правових регулюючих дій та способів і процесів, які формують і впливають на порядок здійснення інвестиційної діяльності.

Слід враховувати також і те, що механізм державного регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі має специфічні особливості, пов'язані із загальним станом економічної динаміки в сільськогосподарських підприємствах і в галузі загалом, наявністю в них природного, науково-технічного, інноваційного та інших потенціалів. Тому важливо опрацювати і реалізувати його

поетапно: на державному, регіональному рівнях і безпосередньо в господарствах. Загальні підходи формування інвестиційної концепції мають включати:

- визначення потреби виробництва певної продукції, виходячи із наявності для цього виробничих власних і запозичених ресурсів та сировини;
- прогнозне ранжування напрямів інвестицій за пріоритетним принципом;
- розробка проектів інвестиційних заходів на державному, регіональному і господарському рівнях, обґрунтування стратегічної мети, цілей, завдань і шляхів їх вирішення;
- обґрунтування обсягів фінансових ресурсів та визначення джерел поетапного забезпечення проектних рішень;
- загальна оцінка прогнозованої ефективності інвестиційних проектів;
- контроль за виконанням прогнозованої програми інвестицій.

Відтак, держава повинна спрямовувати інвестиційну діяльність за організаційно-правовою, управлінською, стимулюючою та науково-аналітичною функціями і функціональними напрямками.

Відпрацювання державного впливу саме за такою схемою дозволить: по-перше, визначити ефективність використання того чи іншого методу і особливо тоді, коли він застосовується з метою виконання інвестиційних функцій в комплексі; по-друге, постійно впроваджувати нові функції з використанням різноманітних форм і методів при вирішенні пріоритетності інвестиційних заходів на перспективу; по-третє, узгодити реалізацію функцій по відношенню до інвестиційних процесів з метою недопущення дублювання окремих з них, що неминує рано або пізно призведе до негативного ефекту того чи іншого інвестиційного проекту. Слід мати на увазі, що реалізацію вищезазначених інвестиційних функцій держава повинна здійснювати, розпочинаючи із розробки стратегії інвестиційної політики з врахуванням механізмів ринкової самоорганізації підприємств.

Тобто, стратегія розвитку технічного потенціалу в галузі має виходити із загальної технічної та фінансової ситуації, які повинні ґрунтуватися на впровадженні високопродуктивної та енергоощадної техніки відповідно із потреби виробництва сільськогосподарської продукції. Потенційними джерелами державних інвестицій має бути насамперед державний та місцеві бюджети, прибуток підприємств, їх амортизаційні відрахування тощо (рис. 1).

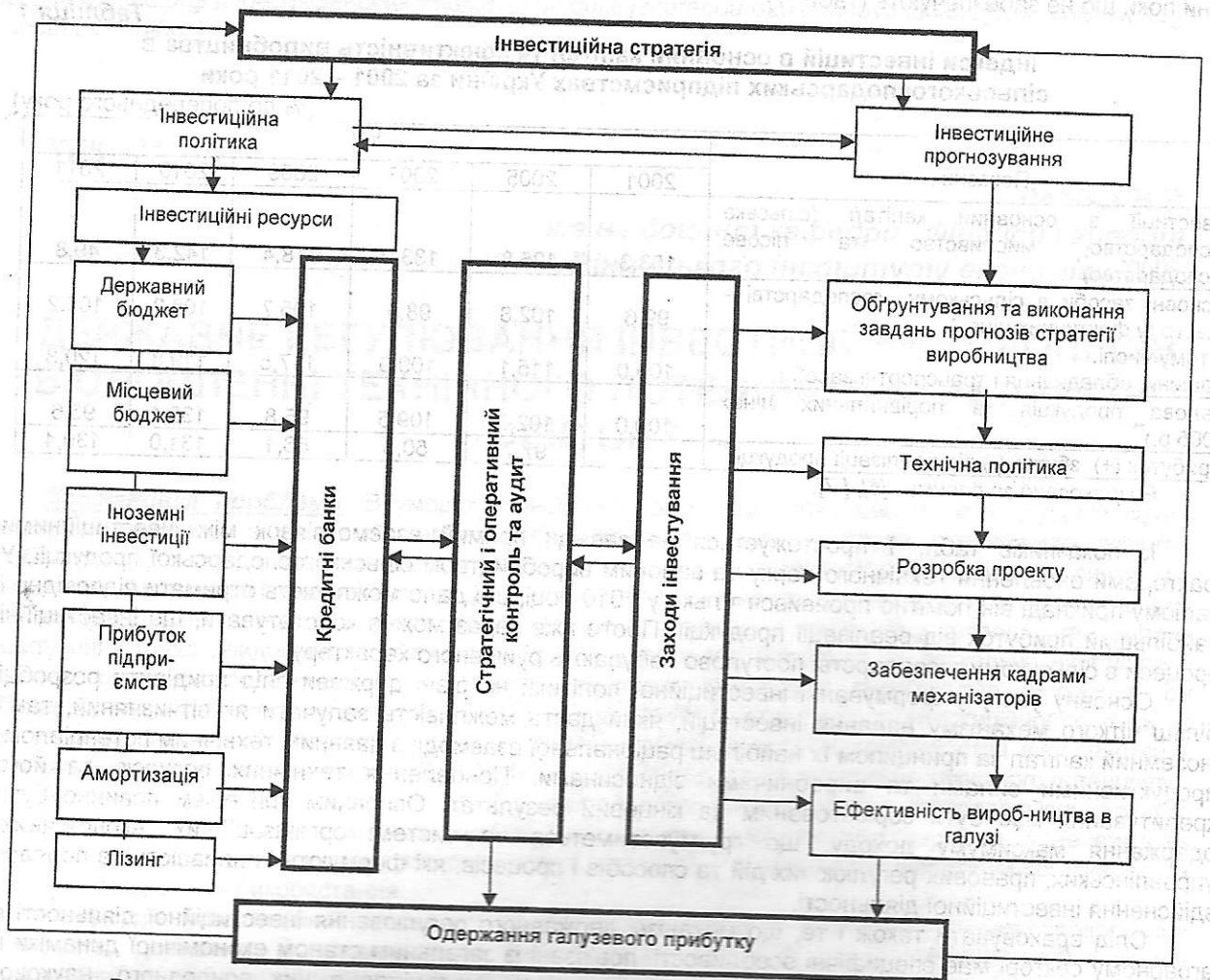

Рис. 1. Фактори, які визначають інвестиційну стратегію та напрями використання інвестицій.

З даних таблиці 1 видно, що визначення стратегії інвестиційного розвитку – це процес врахування всіх аспектів внутрішньої і зовнішньої діяльності інвестиційної системи, їх прогнозування з метою забезпечення тривалого успіху для інвестора та виробників продукції.

Оскільки стратегія – це спосіб досягнення мети і вона розробляється для встановлення на довготермінову перспективу певного порядку дій з метою ефективного функціонування конкурентоспроможного виробництва в галузі.

Отже, забезпечення сільськогосподарських підприємств технікою і обладнанням до них на рівні технологічної потреби вимагає спільних інвестицій держави і аграрних підприємств. Очевидно, що в найближчі роки ні держава, ні комерційні фінансові та банківські структури, ні безпосередньо сільськогосподарські підприємства вишукати такі кошти на оновлення техніки не зможуть. В цих умовах необхідно виявити перш за все пріоритети цієї проблеми. Для її вирішення слід врегулювати насамперед міжгалузеві відносини та створити чіткий механізм кредитного забезпечення інвестиційної діяльності товаровиробників.

Крім цього потрібно максимально задіяти ринкові механізми підвищення інвестиційної активності і залучення додаткового потенціалу підприємства та технічного переозброєння його виробництва, спрямувавши амортизаційні відрахування на цілі розвитку виробництва з обов'язковим переглядом діючих нормативних термінів служби (норм амортизацій) різних прогресивних груп машин і обладнання в плані зниження і доведення до сучасного світового рівня. Зараз у нашій країні за своїми термінами вони перевищують світові рівні в 1,5 – 2 рази.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, для активізації процесів інвестиційної діяльності в сільському господарстві необхідно насамперед поліпшити інвестиційну політику, забезпечити ефективне управління і прогнозування інвестицій, здійснити раціональну підтримку галузі на рівні держави, не залишаючи при цьому поза увагою ресурси сільськогосподарських товаровиробників та їх позичкові кошти-кредити. З цією метою слід спрямовувати зусилля на підвищення рівня платоспроможності сільськогосподарських підприємств і сільського населення.

Література

1. Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази в Україні : матеріали п'ятих річн. зборів Всеукр. конгр. учених економістів-аграрників (Київ, 28–29 січня 2003 р.) – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 82 с.
2. Ринки сільськогосподарської техніки: проблеми становлення / [Яковенко В. П., Білоусько Я. К., Підлісецький Г. М., Товстопят В. Л.] ; за ред. Г. М. Підлісецького. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 220 с.
3. Кісіль М.І. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій /Зб. наук. праць: Менеджмент (За ред. А.І. Кредісова). – вип. 11. – К., 2009. – С.77-90.
4. Кісіль М.І. Теоретичні засади формування інвестиційної стратегії розвитку аграрної сфери //Інвестиційний розвиток сільського господарства Київської області / [Лупенко О.Ю., Кісіль М.І., Кожем'якіна М.Ю. та ін.]; за ред. М.І.Кісіля. – К. : ННЦ "ІАЕ", 2012, С. 5–19.
5. Кісіль М.І., Кожем'якіна М.Ю. Інвестиційне забезпечення розвитку сільського господарства //Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року /за ред. Лупенка Ю.О., Месель-Веселяка В.Я. – К. : ННЦ "ІАЕ", 2012, С. 76–80.
6. Моніторинг економічного і соціального розвитку підприємств і організацій АПК за 2010 рік (заключні дані). Част. IV. – К.; 2011, 120 с.
7. Сільське господарство України, 2011. Держкомстат України. – К.; 2012, 110 с.
8. Сільське господарство потребує більше інвестицій для динамічного розвитку – 16.12.2011 [Електронний ресурс] // **AgroNews** . – Режим доступу. : <http://agronews.ua/node/2194>